

Motion till riksdagen 2024/25:3162

av **Kerstin Lundgren m.fl. (C)**

Internationellt samarbete i en utmanande tid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik ska försvara och främja den liberala demokratin och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk utrikespolitik ska vara sammanhängande och baseras på enhetligt agerande i säkerhets-, handels- och utvecklingspolitikens olika delar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för multilaterala samarbetsstrukturer ska verka för att forma koalitioner med demokratiska länder som en motvikt mot de alltmer tydliga auktoritära strömningar som genomsyrar internationella samarbetsstrukturer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla en säkerhetspolitisk granskningsfunktion också för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver lägga fram en årlig säkerhetspolitisk skrivelse för riksdagen där det bl.a. redogörs för arbetet i Nationella säkerhetsrådet inom Statsrådsberedningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt politiskt, ekonomiskt, humanitärt och militärt stöd till Ukraina, vad som än krävs, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om att skicka Jas till Ukraina behöver fattas hösten 2024 och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidhålla kravet att Ryssland omedelbart måste lämna Ukraina, inklusive det sedan 2014 illegalt annekterade Krim, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ytterligare förstärka Rysslandskunskap genom ett Nato Centre of Excellence i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av stöd till ryska prodemokratiska krafter, såsom medier och politiska aktörer, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte godta ryska s.k. fredsbevarande styrkor då de utgör en destabiliserande aktör, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt behöver stärka sin förmåga att möta en bred palett av hot och utveckla sin säkerhetspolitiska verktygslåda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att stärka EU:s röst gentemot krafter som hotar den liberala demokratin, t.ex. systemrivaler som Kina, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att utrikespolitiken i ökad utsträckning ska beslutas inom EU genom majoritetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU-kommissionen ska använda demokratiåskåden för att strypa medel till medlemsstater som allvarligt och upprepat agerar i strid med sina åtaganden i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter och som inte sätter stopp för offentlig korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU ska agera mot medlemsstater som, i strid med gemensamma sanktioner, öppnar för friare visum från t.ex. Ryssland och Belarus, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU uthålligt och kraftfullt ska upprätthålla och utveckla sanktionspolitiken mot ryssar och Ryssland samt att frysta tillgångar bör beslagtas och säljas för att användas för att återuppbygga Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s Magnitskijsanktioner ska breddas till att omfatta systematisk korruption och penningtvätt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så länge EU inte har inkluderat systematisk korruption och penningtvätt i sina Magnitskijsanktioner, införa svenska Magnitskijsanktioner och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU behöver införa Magnitskijsanktioner mot styret i Azerbajdzjan för övergrepp på mänskliga rättigheter och etnisk rensning i Nagorno-Karabach och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att täppa till kryphål i sanktionerna mot Ryssland och om behov av att Sverige och EU måste rikta sanktioner mot hela den ryska energi- och banksektorn, inklusive Rosatom, och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU uppdaterar sitt legala terrorstramverk (common position 2001/931/CFSP) för att möjliggöra terrorklassning av exempelvis IRGC, det islamiska

- revolutionsgardet, samt liknande organisationer för att stärka det europeiska antiterroristsamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU terroriststämplar IRGC och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta Sveriges ratifikation av EU-Kuba-avtalet och driva att EU utvärderar och omprövar detsamma, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att EU tar fram en ny strategi för Kaukasien och det östliga partnerskapet som utgår från att stödja ländernas frihets- och demokratirörelser och inkluderar EU:s roll för långsiktig fred och stabilitet i området och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sanktionerna mot Belarus ska breddas till att omfatta systematisk penningtvätt och korruption samt vara träffsäkra och riktas mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett striktare EU-regelverk gällande företags ansvar att upprätthålla mänskliga rättigheter och miljö- och klimathänsyn i frihandelsavtal och vid annan verksamhet utanför unionen och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att kommissionen presenterar en mekanism, likt demokratilåset, så att de medlemsländer som inte gör sin del av klimatarbetet får sin EU-finansiering indragen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU diversifierar sina handelskedjor genom att säkra utbud från flera aktörer, särskilt av kritiska råvaror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kinas observatörsstatus i Arktiska rådet måste omprövas och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt ska fördöma de övergrepp och tvångsinterneringar av uigurer som begås av den kinesiska regimen och tillkännager detta för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bejaka att i Europaparlamentet kräva en oberoende internationell granskning som prövar Kinas övergrepp mot uigurer och andra minoriteter utifrån bl.a. gällande folkrätt och FN-rapporten om människorättsbrott mot uigurer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att EU inför sanktioner mot ansvariga för Kinas övergrepp mot uigurer och andra minoriteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt stöd till demokratirörelsen i Hongkong och att Sverige under 2024/25 bör avsluta det avtal, Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, som finns med Hongkong för att markera att Hongkongs rättssystem inte längre är separat från det kinesiska, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att Taiwan får tillträde till de multilaterala internationella möten som hålls under 2024/25, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett "House of Sweden" ska inrättas i Taiwan senast 2025 och att ett breddat bilateralt samarbete till att omfatta fler områden bör komma till stånd 2024/25, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera det mellan de nordiska länderna tecknade Helsingforsavtalet utifrån de slutsatser i den rapport som den särskilda arbetsgruppen lämnat till rådet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett fördjupat samarbete för att motverka gränshinder i Norden, inklusive vid införandet av EU-regler, och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör bejaka Nordiska rådets och övriga länders önskan om ett inrättande av ett ministerråd för infrastruktur- och transportfrågor och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en väl genomarbetad plan för hur Norden bättre kan hantera framtida kriser såsom en ny pandemi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gemensamma nordiska insatser för att stödja studenter i instabila länder och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samarbete kring kultur, språk, klimat, energi och forskning är avgörande för att uppnå Nordiska ministerrådets vision för 2030 och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Norden ska vara den mest integrerade regionen i världen till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att Sverige tar fram en ny Arktisstrategi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska utveckla en ny samlad regional strategi för Mellanöstern och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att hävda internationell rätt och på den grunden aktivt medverka till en hållbar lösning på konflikten mellan Israel och Palestina baserad på två stater med erkända och säkra gränser med självbestämmande, säkerhet, frihet och möjligheter för den egna befolkningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta initiativ till att säkra att legitimiteten för internationell rätt upprätthålls, inklusive för Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolens beslut och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i hela bredden av sitt uppdrag men särskilt rörande rätten till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, SRHR, frihet från våld och rätt till fred och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors meningsfulla deltagande i

- investeringsprogram och infrastrukturprogram i återuppbyggnaden av länder efter konflikt och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN ska driva att FN under kommande år behöver intensifiera dialogen kring och följa upp arbetet med upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter så som definierat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att stärka FN som organisation och dess roll i den multilaterala världsordningen och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt ska driva på för att generalförsamlingen ska besluta om en särskild tribunal för aggressionsbrottet och övergrepp begångna av Ryssland i Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att politiska fångar i länder som Ryssland, Belarus, Kina, Azerbajdzjan, Iran och Turkiet omedelbart ska släppas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att dr Gubad Ibadoghlu som tillfångatagits som politisk aktivist i Azerbajdzjan släpps fri, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste göra mer för att svenska medborgarna Gui Minhai i Kina, Dawit Isaak i Eritrea och Ahmadreza Djalali i Iran omedelbart ska släppas fria och tillkännager detta för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Sverige fortsätter att vara en aktiv röst i det internationella nedrustningsarbetet och arbetar för att åstadkomma konkreta steg för kärnvapennedrustning inom ramen för NPT-avtalet och tillkännager detta för regeringen.
 58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsammans med likasinnade Natoländer pröva ifall en eventuell närvaro som tillfällig observatör vid översynskonferensen för FN:s konvention om kärnvapenförbud bör ske och tillkännager detta för regeringen.
 59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska kunna delta i internationella militära och civila insatser under Nato-, EU- och FN-flagg och tillkännager detta för regeringen.
 60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en effektiv klimatdiplomati som stärker det internationella klimatsamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
 61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en revidering av Romstadgan för att möjliggöra att länder, ledare och personer som bryter mot internationell rätt genom att med berätt mod ha orsakat miljöskada i katastrofal skala ska kunna åtalas enligt brottsrubriceringen ekocid och ställas inför rätta enligt internationell rätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att stärka jämställt beslutsfattande i det internationella klimatsamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett starkt och pålitligt svenskt bistånd som utrikes- och säkerhetspolitiskt verktyg och tillkännager detta för regeringen.

1 En värld i förändring – flera globala säkerhetspolitiska utmaningar

Den liberala världsordning som byggdes upp efter andra världskriget kännetecknas av multilateralt samarbete, internationella institutioner, frihandel, säkerhetssamarbete och, för de demokratiska länderna, en gemensam strävan efter mänskliga rättigheter ytterst manifesterad i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna som alla FN-länder har skrivit under. Den fria rörligheten inom EU och Norden har gjort det möjligt för människor att resa, studera och jobba i andra länder, med stora vinster för vår ekonomi och livskvalitet som följd. Den liberala världsordningen är inte utan brister men har likväl skapat välstånd, stabilitet och möjligheter för världens stater att lösa gemensamma problem tillsammans. Därför är den värd att kämpa för även i tider av ifrågasättanden, oro, maktkamp och konflikt.

Den liberala demokratin är kärnan i Centerpartiets utrikespolitik. Vi förespråkar en utrikespolitik som försvarar och främjar demokrati och mänskliga rättigheter, som stöttar rättsstatsuppbyggnad, som motverkar korruption, som stärker kvinnors rättigheter och möjligheter och som stärker vårt samarbete med andra demokratier. Detta går hand i hand med en politik för utvecklingssamarbete som står upp för att svensk biståndspolitik ska återinföra enprocentsmålet och fokuserar på mänskliga rättigheter, med en handelspolitik som främjar frihandel och med en säkerhets- och försvarspolitik som innebär att Sverige tar ett större ansvar som allierad för vår och våra samarbetspartners gemensamma säkerhet. Svensk utrikespolitik ska tala med en röst och ett sammanhållande budskap i alla dess delar. Vi lever i en tid med många svåra utmaningar. Förtrycket växer i världen och de auktoritära ledarna blir flera. Ofrihet präglar allt fler samhällen. Idag lever runt 70 procent av världens befolkning i en autokrati. På 15 år har utvecklingen gått tillbaka 40 år i tiden, och nivåerna nu motsvarar hur det såg ut 1985. Då fanns fortfarande Sovjetunionen och kommunismen präglade stora delar av Europa.

Kampen för frihet och demokrati behöver starka röster och Sverige måste som ett av de världsledande demokratiska länderna vara en tydlig röst för den liberala demokratins överlevnad och tillväxt. Detta gäller särskilt i en tid där vi allt mer ser hur systemrivaler som Kina, Ryssland och Iran allt mer aggressivt utmanar och underminerar den liberala demokratins grundvalar och världen präglas av geopolitisk maktkamp.

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Öppenhet, handel och fungerande internationella regelverk och spelregler har byggt säkerhet och välstånd. Den multilaterala ordningen som den har utvecklats är inte perfekt fungerande och har utmanats väsentligt de senaste åren, men den måste försvaras och utvecklas. Vår säkerhet främjas av en förutsägbar internationell ordning, men just nu präglas internationellt samarbete av stor osäkerhet och konflikt. Förändringens vindar blåser. Sverige ska inte vare sig låta sig utpressas eller utpressa andra länder. Diplomatin är alltjämt den första försvarslinjen och Sverige ska i alla lägen stå upp för folkrätten och försvara legitimiteten för våra internationella rättsinstanser.

Rysslands aggressiva krig i Ukraina har omkullkastat den europeiska säkerhetsordningen och förutsättningarna för svensk och europeisk säkerhet. Ukraina har rätt till sitt territorium och Ryssland måste lämna Ukraina, inklusive det sedan 2014 illegalt ockuperade Krim. De folkrättsliga principerna att varje land har rätt att försvara sig, rätt till sina gränser och rätt att välja sin framtid är grundläggande.

Det förändrade säkerhetspolitiska läget har inneburit att Sverige blivit Natos 32:a medlemsland, något Centerpartiet velat sedan 2015 och arbetat aktivt för sedan dess. Våra motioner i riksdagen har därefter bidragit till Sveriges närmande till Nato bl.a. genom att samla en majoritet för att Sverige skulle anta en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. Vi bedömer att tillkännagivandet var ett viktigt steg för att minska avståndet till ett medlemskap när Rysslands anfallskrig i Ukraina sedan kraftigt försämrade vårt säkerhetspolitiska läge ytterligare. Det är vår mening att om den socialdemokratiskt ledda regeringen tidigare hade hörssammat tillkännagivandena hade Sverige stått bättre berett när Ryssland anföll Ukraina, men vi välkomnar det ställningstagande som Socialdemokraterna därefter gjort och att den socialdemokratiskt ledda regeringen, i bred parlamentarisk samsyn, ansökte om svenskt Natomedlemskap. Att Sverige fullföljt sin Natoanslutning är den viktigaste säkerhetspolitiska åtgärden framåt.

Nu måste vi arbeta aktivt för att utveckla och stärka det svenska Natomedlemskapet och det nordiska försvarssamarbetet för att det ska nå sin fulla potential. Det nordisk-baltiska försvarssamarbetet kommer att utvecklas tillsammans i en Natokontext där vi gemensamt bidrar till ökat försvar och ökad stabilitet i Östersjöområdet, men också i Arktis och Nordatlanten och genom den transatlantiska länken. Det är viktigt också för hela vårt lands försörjning att vi ser på säkerhet i en större regional kontext. EU och Storbritannien utgör här självklara samarbetspartners.

Globalt står världen inför nya utmaningar oavsett om det handlar om väpnade konflikter, nya motsättningar mellan stormakter, kärnvapenrustning eller effekterna av klimatförändringar eller pandemier som hotar människors frihet. Korruption sliter sönder samhällen och hämmar positiv utveckling. För att möta det behöver vi utveckla vårt internationella system och stärka den internationella ordningen, inklusive folkrätten. Nationalism, populism, terrorism, kamp om resurser och teknik skapar också det nya spänningar inom och mellan länder och regioner.

Globalt ser vi också att Kina talar med ett allt tydligare maktspråk mot andra länder men också mot exempelvis företag, debattörer och politiker på lokal, regional och nationell nivå. I Arktis ser vi att klimatförändringarna bidrar till säkerhetspolitisk instabilitet när både Ryssland, Kina och USA ökar sin militära närvaro. Detta påverkar de arktiska, nordiska länderna särskilt. Sveriges och Finlands medlemskap i Nato skapar också ett starkt behov av en tydlig och förnyad Arktisstrategi, både i Sverige och i organisationer som Nato och Nordiska rådet.

Kampen för frihet pågår, i Hongkong men också närmare oss, i Belarus. Vi ser krig, konflikter och oroligheter i EU:s närområde såväl i Mellanöstern som i EU:s östliga grannområden. Kriget mellan Israel och Hamas i Gaza skapar ett oerhört mänskligt lidande och riskerar att skapa en stor regional konflikt med effekter långt utanför närområdet. Situationen i Kaukasien efter den senaste attacken mot Nagorno-Karabach är alltfjämt osäker. Till detta kommer den iranska regimens fortsatta brutala förtryck av sin befolkning och inte minst kvinnorna, och talibanstyrets brutala förtryck i Afghanistan. Kriget i Syrien pågår ännu och terrorsektorer härjar alltfjämt. På delar av den afrikanska kontinenten har demokratiskt valda ledare avsatts genom militärkupper och vi ser att

Wagnergruppliknande ”GRU-grupper” säkerställer rysk utrikespolitisk doktrin genom närvaro på allt fler platser.

De globala konsekvenserna av Rysslands krig i Ukraina för säkerhetssituationen globalt är ännu oöverblickbara men riskerar att bli långsiktiga och allvarliga. USA har tillsammans med EU stått i frontlinjen för ett omfattande politiskt, monetärt och militärt stöd till Ukraina. Samtidigt har Rysslands krig i Ukraina gett utrymme för andra länder att agera och samarbetet mellan Kina och Ryssland har ökat och intensifierats det senaste året, liksom samarbetet med Iran och Nordkorea. Det finns en tydlig vilja att alliera sig med det globala syd för ökat globalt stöd på den fria världens, den liberala demokratins och folkrättens bekostnad.

De säkerhetspolitiska osäkerheterna har sammantaget ökat ytterligare. Det manar till ökad beredskap för breda angrepp i olika riktningar och med olika metoder. Det måste mötas genom samarbete genom EU, Nato och nationellt. Isolationism och nationalism kan aldrig vara en lösning på globala utmaningar.

Det är sedan tidigare känt att utländsk makt har strategiska intressen av att påverka också svensk debatt och på sikt vårt lands säkerhetspolitiska val och vår handlingsfrihet. För att inte öppna dörrarna på vid gavel är det därför betydelsefullt att höja trösklarna på lämpligt sätt, med respekt för grundlagarna. Vår bedömning är att EU-kommissionens regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar som kan påverka säkerhet eller allmän ordning ger utrymme för en nationell granskningsfunktion för att också granska investeringar som rör förmågan att kontrollera information och mediers frihet och mångfald. Vi beklagar att regeringen valt att utesluta just mediesektorn från granskning, trots att flera stora medieaktörer ställer sig bakom en sådan granskning av utländska direktinvesteringar. Regeringen bör, givet det säkerhetspolitiska läget, därför skyndsamt inrätta en säkerhetspolitisk granskningsfunktion också för utländska direktinvesteringar i svenska medieföretag. Detta inte i syfte att stoppa utländskt ägande i svenska media, utan för att stå bättre rustade mot verksamhet som kan utgöra ett hot mot svensk demokrati. Detta skulle exempelvis kunna vara om utländska direktinvesteringar riskerar att påverka möjligheten till fria och oberoende media i hela Sverige. Regeringen behöver återkomma till riksdagen med information om att man avser att gå vidare med en sådan granskning och om det är via ISP eller på annat sätt. Även frågan om etableringar i strategiska områden som flygplatser, hamnar och försvarsnära verksamheter behöver ses över, för att säkra utländska etableringar som kan innebära en mer långsiktig säkerhetsrisk. Inte minst med tanke på de långa tidslinjer som främmande makt har uppvisat.

De globala säkerhetspolitiska utmaningarna är många och det är viktigt att säkerhetspolitiken har ett brett stöd i riksdagen och att riksdagen hålls informerad och involverad. Regeringen har etablerat ett nationellt säkerhetsråd med flera kanslier inom Statsrådsberedningen. Centerpartiet ställer sig positivt till det. Idag saknar riksdagen dock insyn i det nationella säkerhetsrådets arbete då Statsrådsberedningen inte sorterar under något utskott. Regeringen behöver därför årligen lägga fram en säkerhetspolitisk skrivelse på riksdagens bord för debatt. I en sådan behöver det arbete som kanslierna under den nationella säkerhetsrådgivaren bedriver redogöras för. Det är en nyordning som krävs när Regeringskansliets organisation förändras, för att riksdagens insyn i regeringens arbete inte ska försämrast.

2 Ukraina – ett land i sin egen rätt, att försvara

Natten till den 24 februari 2022 anföll Ryssland Ukraina militärt från flera håll. Ett aggressivt krig som drivit miljontals ukrainare på flykt. Tusentals har dödats, skändats och skadats. Var och varannan dag kan vi se bilder från sönderbombade hus och en ny massgrav. Det försvar och den uppoffring som ukrainarna visar imponerar. Sverige har mycket att lära för totalförsvaret i sin helhet av den kamp och motståndskraft som Ukraina visar. Hela samhället har slutit upp, vilket ger en enorm styrka i försvaret mot Ryssland.

Rysslands krig i Ukraina har omkullkastat den europeiska säkerhetsordningen och förutsättningarna för svensk och europeisk säkerhet. Ukraina har rätt till sitt territorium och Ryssland måste omedelbart lämna Ukraina, inklusive det sedan 2014 illegalt ockuperade Krim och nyligen illegalt annekterade delar i Luhansk, Donetsk, Zaporizjzja och Cherson. De folkrättsliga principerna att varje land har rätt att försvara sig, rätt till sina internationellt erkända gränser och rätt att välja sin framtid. Människorna i Ukraina har rätt att leva i sitt eget land och rätt att vakna upp i trygghet, att göra sina röster hörda, att leva tillsammans med sina familjer samt rätt att rösta i demokratiska val och rätt att leva i fred och frihet på hela sitt erkända territorium.

Rysslands agerande ska fördömas i de skarpaste ordalag och handlingar. EU och Nato-länderna har också reagerat starkt, både i svaret mot Ryssland och i stödet för Ukraina. Men stödet måste fortsätta, i ökande kraft med vad som än krävs, både ekonomiskt, humanitärt och militärt. Det är i Ukraina kampen står om vilket Europa vi tillsammans kommer att leva i framöver. Det politiska, ekonomiska, humanitära och militära stödet till Ukraina måste fortsätta med kraft och så länge Putin inte lämnat landet. Detta stöd måste komma från EU:s och Natos håll, men också Sveriges. Vi måste stödja Ukraina med vapen av alla de slag direkt men också ge Ukraina finansiella förutsättningar att själva köpa vapen direkt från europeiska försvarsföretag, inklusive svenska. Centerpartiet har länge velat att ukrainska soldater utbildas i Sverige, och så har också skett. Det är bra. Tyvärr har regeringen inte tillräckligt snabbt hört sammat Centerpartiets krav om att också utbilda ukrainska stridspiloter här i stor omfattning så att Sverige uthålligt ska erbjuda Ukraina stridsflyg i form av Jas, något som efterfrågats av Ukraina. Det är Centerpartiets mening att ett beslut om att skicka Jas till Ukraina nu måste tas detta år och att ukrainska stridspiloter omedelbart börjar utbildas under hösten 2024.

Ukrainas ekonomiska situation är mycket svår. Valutan har devalverats och budgetunderskotten är enorma. Ukraina riskerar en statsbankrutt, vilket skulle få enorma konsekvenser för deras möjligheter att utkämpa kriget, såväl som för Europas ekonomier. Det skulle också få konsekvenser för Ukrainas möjligheter att bygga upp landet på nytt när kriget är slut. Därför är det viktigt att i nuläget kraftigt höja det ekonomiska biståndet till Ukraina genom att inrätta en lånefinansierad utvecklingsfond motsvarande årligen 1 % av Sveriges BNP. Därtill är det viktigt att EU-länderna gemensamt lånar upp pengar för att kunna stötta Ukraina. Efter kriget kommer EU, USA m.fl. behöva stödja Ukraina genom en modern Marshallfond, på samma sätt som USA bidrog till att bygga upp Europas länder efter andra världskriget. Därtill, och som en del av uppbyggnaden av Ukraina när kriget är slut, är det viktigt att EU fortsätter processen för ett framtida ukrainskt medlemskap i EU, i enlighet med landets status som kandidatland. Här bör stödet omfatta praktisk hjälp också för att stärka demokratin och ett fritt och oberoende rättsväsende, minskad korruption m.m.

3 Ryssland – krigförande, auktoritärt och allt mer ensamt

Ryssland måste omedelbart lämna Ukraina, inklusive det sedan 2014 illegalt annekterade Krim. Anfallskriget som påbörjades den 22 februari 2022 saknar motstycke i modern europeisk historia, men Rysslands stormaktsambitioner och revanschism har pågått sedan åtminstone 2008 då Ryssland anföll Georgien. I efterhand går det att se att det fanns tecken på Putins Rysslandsimperialistiska världssyn tidigare än så. Ofta anges hans tal på säkerhetskonferensen i München 2007 som ett sådant tillfälle. Putins auktoritära inrikespolitiska vägval har varit tydligt sedan hans tillträde 1999. Ändå har vi inte förmått agera kollektivt i politikens alla delar mot det. Priset för det betalar nu ytterst Ukraina och rysk opposition, men också EU-länderna och globalt genom stigande energipriser, livsmedelspriser och inflation.

Genom författningsändringar har Putin möjliggjort att återväljas ytterligare mandatperioder samtidigt som all opposition tystas allt mer brutalt och öppet, inom och utom landets egna gränser. Giftattacken i Salisbury riktad mot en tidigare rysk dubbelagent och dennes dotter är inte det enda exemplet på när Ryssland på goda anledningar misstänks ligga bakom dödliga incidenter på nuvarande eller tidigare ryska medborgare, också utanför sitt lands gränser. Andra exempel är mordet på en avhoppad tjetjensk medborgare i en park i Berlin 2019 och giftmordet på den tidigare KGB-översten Aleksandr Litvinenko i London 2006.

Med Rysslands anfallskrig i Ukraina har tumskrubarna mot den egna befolkningen ytterligare dragits åt. Att protestera och att benämna kriget som krig leder till fängslande med hårda domar, och den krigsmobilisering som Putin nu beordrat saknar motstycke globalt på decennier. Hundratusentals ryssar har redan lämnat landet och fler vill göra det. Det som skulle bli en två–tre dagars segersvit har blivit ett långt och utdraget krig där motståndet och försvarsviljan i Ukraina är stor. Ryssland går på stora personella och materiella förluster. Krigsmobiliseringen av befolkningen, omställningen av ekonomin och det aktiva arbetet med internationella allianser visar att Putin inte är redo att ge upp, att han ser långsiktigt på konflikten inte bara med Ukraina utan hela väst och att han är beredd att offra ryska män i stora antal för att uppnå sina strategiska mål. Han är inte beredd att förlora. Hans ord om att använda kärnvapen är på riktigt. Situationen är ytterst farlig och kommer att vara det länge än.

Men hot om militärt våld är inte den enda metoden som Ryssland använder. Genom propaganda, korruption och hybridkrigföring försöker Ryssland också påverka andra länders val och demokratiska integritet. Genom att söka så split både mellan olika grupper inom enskilda länder och mellan olika länder söker de nå strategiska fördelar. En metod som används är att Ryssland under förevändningen av att skicka så kallade fredsbevarande styrkor för att enligt egen utsaga skapa lugn i ett område faktiskt destabiliserar området för sina egna syften. Det är dags att klart uttala att Rysslands s.k. fredsbevarande styrkor saknar stöd då de utgör en direkt destabiliserande aktör. Cyberangrepp, pengatvätt och strategiska uppköp är andra metoder de använder sig av för att nå inflytande. Hur dessa metoder används finns det många exempel på. En underrättelserapport som släpptes i Storbritannien sommaren 2020 visade att ryska intressen och påverkan varit genomgripande i det brittiska samhället. Även om Sverige och Storbritannien inte kan jämföras kan vi utgå ifrån att liknande påverkan sker också i Sverige och många andra europeiska länder. I Tyskland har ledande företrädare uppdrag för ryska gasföretag; i Österrike bjöd en tidigare utrikesminister in Putin på sitt bröllop. Ungerns Viktor Orbán agerar ständigt

bromskloss och underminerar EU:s sanktionspolitik från insidan. Även om Rysslands krig i Ukraina har lett till många omprövningar hos Europas länder, på ett sätt som Putin troligtvis inte hade räknat med, kvarstår Putins ambitioner att så split mellan EU-länderna. Putin- eller Rysslandsnära högnationalistiska ledare finns det fortsatt många av inom EU som inte vill se en fortsatt sanktionspolitik och som alltså sprider ett ryskt narrativ.

Kunskapen om Ryssland och dess påverkansmetoder behöver bli större bland allmänheten, i Sverige och EU- och Natoländerna. Svensk akademi har erkänt goda kunskaper om Ryssland inklusive rysk försvars- och säkerhetspolitik, inte minst inom FOI. Detta är kunskap som också andra länder eftertraktar. Med Centerpartiets stöd har dessutom ett kunskapscenter om Ryssland byggts upp inom Utrikespolitiska institutet. Vi vill på den grunden se att Sverige påbörjar en process och dialog med Nato om att etablera ett Nato Center of Excellence med Rysslandskunskap i Sverige.

4 Ett EU med många utmaningar men som agerar när demokrati och mänskliga rättigheter utmanas

EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Centerpartiet vill att EU ska vara rustat för att kunna stärka sin förmåga att möta en bred palett av gränsöverskridande hot och utmaningar. Detta även om det skulle innebära en breddning av de uppgifter som unionen har idag. För att EU ska kunna vara en trovärdig aktör i sitt närområde behöver EU utveckla flera olika verktyg, inte minst sin säkerhetspolitiska verktygslåda. Först då kommer EU att bättre kunna bidra till fred, säkerhet och demokratisk utveckling i vårt närområde och bortom. För att EU ska bli en utrikespolitisk aktör att räkna med vill vi att utrikespolitiska beslut inom EU i ökad utsträckning fattas med majoritetsbeslut. EU behöver växla upp rollen som global ledare för att stärka den demokratiska utvecklingen i världen.

Sverige behöver driva på för att medlemsstaterna genomför EU-samarbetet i frågor där bättre samverkan idag är nödvändig. Dit hör bland annat EU:s inre marknad, arbetet mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten, terrorism, försvar och cyberhot, migrationsfrågan och arbetet för en bättre och mer effektiv miljö- och klimatpolitik.

EU har de senaste åren stått inför och mött många kriser, inte minst coronapandemin och sedan 2022 också ett krig i vårt absoluta närområde. För Centerpartiet är det viktigt att pågående kriser inte används som skäl att dra EU-samarbetet i riktning mot mer överstatlighet men inte heller till att motivera slutna gränser och ökad protektionism. Samtidigt är det nödvändigt att stävja yttre hot mot enskilda medlemsländer där bland annat Kina och Ryssland ser en möjlighet att stärka sitt inflytande, både politiskt och ekonomiskt. Den balansgång som måste till kommer att kräva idogt arbete och för liberala, EU-vänliga partier föreligger en utmanande men viktig uppgift i att kommunicera att det som EU gör bäst idag måste få fortsätta och på vissa områden förstärkas än mer. EU ska kunna hantera en mängd olika hot och risker, enskilt och samtidigt.

EU är mer relevant idag än på mycket länge. Mervärdena av EU både under coronapandemin och Rysslands krig i Ukraina är uppenbara. Behovet av en stark gemenskap, byggd på samarbete, samförstånd och frihet, är alltså stort. I takt med att auktoritära, nationalistiska och populistiska krafter sveper över världen och även syns inom EU måste EU visa att en annan väg är möjlig. Det kräver att EU tar på sig rollen som vägvisare och föredöme. Att vi i handling och genom resultat visar att demokrati, mänskliga

rättigheter, marknadsekonomi och klimatansvar är vägen framåt. Detta kräver även att EU internt reagerar när medlemsstater bryter mot unionens grundvärderingar, genom att t ex stoppa utbetalningar till länder som bryter mot de regler om demokrati, mänskliga rättigheter och bekämpning av klimatförändringarna som EU enats om. Fred, frihandel och fri rörlighet är exempel på sådant som tidigare inte varit självklart på vår kontinent. Sverige måste arbeta för att EU:s arbete och röst gentemot auktoritära stater stärks.

4.1 EU och sanktioner

Ett sätt för EU att stärka sin röst gentemot auktoritära stater är genom sanktionspolitiken. EU:s sanktioner ska vara kännbara, långsiktiga och effektiva. EU antog i slutet av 2020 en egen Magnitskijsanktionslagstiftning efter många års förhandling. Nu är det viktigt att den också används så att de personer som utsatt andra för brott mot mänskliga rättigheter inte till exempel ska undgå straffrihet eller kunna gömma sina pengar i EU. Tyvärr omfattar EU:s Magnitskijsanktionslagstiftning inte korruption och systematisk penningtvätt, till skillnad från den som finns i USA, Kanada och de baltiska länderna. Andra länder uppges arbeta på att bredda nationell lagstiftning till att inkludera korruption.

Att det finns ett samband mellan korruption och brott mot mänskliga rättigheter är väl dokumenterat inom EU, bl.a. i Europaparlamentets årliga rapport om mänskliga rättigheter och demokrati i världen. EU:s Magnitskijlagstiftning behöver därför breddas till att också inkludera korruptionsbrott. Den individ som bidragit fysiskt, ekonomiskt eller genom systematisk korruption och penningtvätt till kränkningar av de mänskliga rättigheterna bör sanktioneras och hållas ansvarig enligt EU-lagstiftningen.

EU får inte riskera att bli en fristad för personer som begått systematiska brott som rör korruption och penningtvätt. En risk som är avsevärd när andra länder men inte EU har det inkluderat i sin Magnitskijlagstiftning. Den svenska regeringen behöver driva på för att EU:s Magnitskijlagstiftning både breddas och används brett mot individer som begår övergrepp och riskerar straffrihet i sina egna länder. Därtill behöver en svensk Magnitskijlagstiftning införas på samma sätt som det redan gjorts i många av våra grannländer och denna bör då också omfatta systematisk korruption och penningtvätt. Sverige ska inte bidra till att straffrihet råder.

EU:s Magnitskijsanktioner ska användas långsiktigt och riktat mot individer, inklusive nationella ledare som Lukasjenka i Belarus, som begår brott mot mänskliga rättigheter såväl som korruption och systematisk penningtvätt. Det ska användas på individer ansvariga för övergrepp mot uigurerna i Kina. Det ska också användas mot styret i Azerbajdzjan för övergrepp på MR och etnisk rensning i Nagorno-Karabach. Här bör EU agera omgående, och om EU inte förmår agera bör Sverige införa sådana inom ramen för en ny nationell Magnitskijlagstiftning, tillsammans med likasinnade EU-länder. Likadana sanktioner behöver införas mot de som begår övergrepp på mänskliga rättigheter i Iran, och då inte minst de som så brutalt slår ned kampen för frihet och demokrati, som slår mot kvinnors och flickors frihet och liv. Som slår mot deras kamp för att inte tvingas till att bära slöja och täcka sitt hår.

Ett medborgarskap ska inte vara en handelsvara. Trots detta erbjuder vissa EU-länder möjligheten för tredjelandsmedborgare att köpa medborgarskap. Det handlar till exempel om Malta, Bulgarien och Cypern. Systemet kallas för ”medborgarskap genom investering” och innebär stora intäkter till statskassan för dessa länder. Samtidigt utnyttjas systemet av kriminella som köper medborgarskap och sedan får tillgång till hela EU. Syftet kan

vara att gömma sig och undgå straff i hemlandet eller att bedriva penningtvätt. Medborgarskapsförsäljningen är en uppenbar säkerhetsrisk i unionen. Vi vill därför att regeringen driver på för att EU sätter stopp för försäljningen.

EU har också i flera omgångar och i enighet infört 14 sanktionspaket mot Ryssland. Att EU enat kunnat göra det är positivt men de skulle ha kunnat vara skarpare om inte Putins trojanska häst Viktor Orbán agerat inifrån för att blockera sanktionerna. Det finns en risk att tiden utmanar enigheten och att detta spelar Ryssland i händerna. Det är uppenbart att Putin ser långsiktigt på konflikten och sina strategiska mål. Kriget i Ukraina pågår alltjämt och många bedömer att det kommer att fortsätta under många år framåt. Det är därför viktigt att EU och Natoländerna har ett långsiktigt engagemang i stödet till Ukraina, inklusive att långsiktigt kunna upprätthålla ett effektivt sanktionsverktyg mot Ryssland. Detta inkluderar att täppa till kryphål i det sanktionssystem som finns, som möjliggör för europeiska företag att fortsatt på olika sätt upprätthålla handel med Ryssland, såväl som att skärpa Swiftsystemet och sanktioner riktade mot rysk bank- och energisektor. Här måste EU-kommissionen visa ett tydligt ledarskap, men gör inte EU-kommissionen det behöver Sverige och regeringen på egen hand införa sådana sanktioner mot rysk bank- och energisektor, inklusive Rosatom, på samma sätt som andra enskilda EU-länder har gjort. Svenska hamnar ska inte användas som en fristad för rysk olja och gas. Inget i EU:s eller Sveriges agerande ska syfta till eller på något sätt leda till att Rysslands krigskassa fylls på ytterligare och därmed underlättar för Putin att långsiktigt stärka sin krigsmakt och därmed kunna fortsätta sin krigsföring mot Ukraina.

Med anledning av Rysslands invasionskrig i Ukraina har stora sanktioner införts mot ryska företag. Däremot har det uppdagats i media att företag i Sverige som indirekt ägs av ryska staten genom ryska oligarker har lyckats kringgå sanktioner och ändå kan fortsätta bedriva verksamhet i Sverige. Tyvärr finns det ingen svensk lagstiftning som gör att man kan stoppa dessa företag utan de fortsätter att finnas på svensk mark och finansiera Putins krig. Därför behöver regeringen inleda den juridiska processen för att i dessa unika fall kunna tvångsförvalta dessa bolag.

4.2 EU och terrorlistning

Ett annat sätt för EU att stå upp mot auktoritära regimer och organisationer är att skaffa sig flera verktyg för terrorlistning. Ett enat utrikesutskott och en enad riksdag har ställt sig bakom att svenska regeringen ska driva terrorlistning av IRGC, iranska revolutionära gardet. Parallellt med detta har det dock visat sig att EU:s terroristlagstiftning är gammal – den skapades i samband med elfte september-terroristattacker i New York och Washington 2001 – varför EU idag saknar ett legalt ramverk för att terrorlista och sanktionera statsunderledda grupper som IRGC och dåvarande Wagnergruppen eller motsvarande ”GRU-grupper”. EU:s legala terroristramverk (common position 2001/931/CFSP) behöver därför uppdateras. Att Kremlstödda grupper i en eller annan form kommer att fortsätta att bidra till att uppnå rysk utrikespolitisk doktrin kan vi utgå ifrån. Det är viktigt att EU har ett uppdaterat terroristramverk som tar höjd för att terrorlista liknande organisationer framöver. Vi uppmanar därför regeringen att i EU driva på för att EU:s legala grund för terrorlistning uppdateras samt för att IRGC terrorlistas såväl som för att möjliggöra terrorlistning av Wagnerliknande grupper.

4.3 EU och Kuba

2016 undertecknade EU och Kuba det samförståndsavtal som förhandlats fram under ca två års tid. Avtalet tillämpas sedan dess men har ännu inte ratificerats fullt ut. För både Sverige och EU är det viktigt att alltid stå upp för den liberala demokratin, rättsstatens principer och de universella mänskliga rättigheterna. EU får inte tystna i kritiken mot länder som inte erkänner eller lever upp till dessa fundamentala principer och rättigheter. Ett av syftena med samarbetsavtalet är att EU ska bekräfta sitt åtagande att stödja en förändrings- och moderniseringsprocess på Kuba. Centerpartiet röstade mot att Sverige skulle ratificera avtalet men det fick majoritet i riksdagen. Även om alla EU-länder fortsatt inte ratificerat avtalet gäller det de facto. Vi menar därför att det nu sju år efter det provisoriska ikraftträdandet av EU-Kuba-avtalet i november 2017 ska genomföras den utvärdering som då utlovades, av dess innehåll och genomslag samt EU:s tillämpning för att se om det har uppnått sina syften och lett till nödvändig förändring på Kuba. I avvaktan på det bör Sveriges ratificering återtas.

4.4 EU som står upp för rättsstat och demokrati internt

Ett EU som agerar på och markerar mot när medlemsländer själva bryter mot rättsstatens principer och den liberala demokratin gemensamma värdegrund blir mer trovärdigt när EU ska stå upp mot auktoritära tredje länder.

De senaste åren har vi tyvärr sett att flera medlemsländer gjort långtgående inskränkningar i demokratiska beslutsprocesser och människors fri- och rättigheter. Dels med pandemin som syndabock, men även i andra sammanhang. Den negativa demokratiutvecklingen har vi sett i Ungern och Polen under lång tid. Nu har Polen i fria val ändrat denna kurs, vilket visar att kursändring är möjlig och öppnar för hopp även för Ungern. Centerpartiet anser att EU måste göra mer för att säkerställa att EU-medborgare garanteras samma fri- och rättigheter, oavsett vilket medlemsland man bor i. Därför är det inte heller acceptabelt att vissa länder kan få EU-medel när de samtidigt bryter mot unionsgemensamma demokratiska principer. Europas liberala demokratier måste arbeta tillsammans för att vända den utvecklingen, för de journalister som mördats eller tystats, för de domare och akademiker som sparkats, för de oppositionspolitiker och väljare som tystats, för de minoriteter som förlorat trygghet och rättigheter och för de kvinnor som fråntagits rätten till sina kroppar. Vi måste också agera för att rädda EU-projektet, eftersom dessa medlemsstater hindrar EU från att lösa gemensamma problem, förskingrar EU-medel och på andra sätt underminerar samarbetet och européernas förtroende för det. För människorna som bor i dessa stater och för unionens framtid vill Centerpartiet se mer kraftfulla åtgärder.

Vi vill att EU ska strypa medel till medlemsstater som inte respekterar sina demokratiska och rättsstatliga åtaganden och inte sätter stopp för offentlig korruption. Centerpartiet har länge varit drivande för ett s.k. demokratilås på EU:s budget. En sådan rättsstatmekanism som gör att utbetalningar ställs mot efterlevnad av demokratiska principer. Vi välkomnar att EU-kommissionen tagit steg för att också förverkliga denna viktiga princip i förhållande till Ungern men ytterligare steg behöver tas för andra länder. Centerpartiet vill i implementeringen se ett resolut agerande från kommissionen för att bryta den negativa demokratiutvecklingen. Om de fortfarande inte genomför EU:s krav är vi öppna för att begränsa deras beslutsrätt i EU och, som en sista utväg, att utesluta dem.

Sedan Rysslands invasion av Ukraina har vi gång på gång sett hur framförallt Ungern blockerat och underminerat EU:s sanktionspolitik. Att vi agerar kraftfullt och gemensamt mot ett angrepp som Rysslands attack på Ukrainas och allas vår frihet är avgörande för hela Europas framtid. Vi vill se skarpa åtgärder mot länder som underminerar vår gemensamma sanktionspolitik, inte minst för Schengenländer som Ungern som bryter mot de skärpta visumregler som införts för Ryssland och Belarus.

4.5 EU, östliga partnerskapet och utvecklingen i Kaukasien

Östliga partnerskapet har länge varit en viktig del i EU:s grannskapspolitik. Genom partnerskapet har EU:s relation till Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien och Ukraina fördjupats. Belarus har på grund av den politiska utvecklingen i praktiken uteslutits och de har nu själva suspenderat sin närvaro men EU behöver officiellt utesluta Belarus medverkan. Så länge den nuvarande belarusiska regimen sitter vid makten finns inte förutsättningar för återupptagna partnerskap. Däremot bör EU fortsätta att stödja den oberoende oppositionen och demokratiserande röster. Under året har svårigheterna för länderna i det östliga partnerskapet förvärrats avsevärt. Inte minst Putins invasionskrig i Ukraina får följdverkningar långt utanför också Ukrainas gränser i många av de östliga partnerskapsländerna, med övergrepp och etnisk rensning i Nagorno-Karabach. Utvecklingen i många av de östliga partnerskapsländerna går sammantaget åt fel håll, inte minst för att Ryssland har intressen av att den gör det.

För att de utvecklingssteg som tidigare tagits i flera av de östliga partnerskapsländerna inte ska gå förlorade och för att länderna ska kunna fortsätta utvecklas i demokratisk riktning är det viktigt att EU nu står upp för och utvecklar samarbetet ytterligare. EU måste öka sin synlighet i dessa länder och erbjuda ett alternativ till rysk och kinesisk propaganda. När Ryssland nu är upptaget med sitt krig i Ukraina har dess fokus på Kaukasien minskat och ett vakuum har uppstått. Här behöver EU kliva in som en enande kraft som både medlar, stödjer utveckling och markerar mot korruption och brott mot mänskliga rättigheter genom att införa Magnitskijsanktioner mot styret i Azerbajdzjan för deras regelrätta strider och etniska rensning i Nagorno-Karabach såväl som deras övergrepp på mänskliga rättigheter inom landet. Samtidigt måste EU vara tydligt med att medlemskap i unionen är slutmålet för de länder som så önskar. Centerpartiet välkomnar att Ukraina och Moldavien nu öppnat förhandlingar. Vi ser att det georgiska folket i omfattande protester tydligt visat att de vill välja en demokratisk väg istället för rysk autokratisering. Vi ser dock klart oroande politiska signaler från nuvarande styre i Georgien. Beslutet om en agentlagstiftning är en tydlig sådan signal.

Det ska vara tydligt för alla medborgare och demokratiörer i dessa länder att EU inte backar när det bränner till. EU stödjer deras frihetskamp och EU ser de övergrepp som begås.

Partnerskapet etablerades utifrån ländernas eget intresse och vilja att närma sig EU. Syftet är bl.a. att fördjupa ländernas politiska associering och ekonomiska integration med EU. Genom fördjupad frihandel, förenklat resande och samarbete inom olika sakområden såsom energi stärks incitamenten för reformer och EU-närmande för dessa länder. Att länder i EU:s grannskap kan transformeras till vitala demokratier och marknadsekonomier är centralt för ett säkert och stabilt Europa. Men reformerna handlar först och främst om frihet för ländernas medborgare. Deras kamp mot korruption, ökat demokratiskt deltagande och tillgången till skydd för de mänskliga rättigheterna måste

stödjas. Och även här är det viktigt att stötta demokrater. EU behöver stödja frihets- och demokratiörelserna i de östliga partnerskapsländerna.

Sammantaget ligger det också i EU:s eget intresse att regionen utvecklas fredligt och stabilt. EU bör därför ta fram en ny strategi för Kaukasien och det östliga partnerskapet inkluderande sin egen roll för långsiktig fred och säkerhet i området.

4.6 EU och värdebaserad handel för global utveckling

Handel handlar förutom utbyte av varor och tjänster också i allt större utsträckning om att exportera standarder och sprida normer, vilket varit en bidragande faktor till EU:s ansträngningar att bedriva vad man kallar ”värdebaserad handel”. Tillsammans med USA och Kanada har EU varit pådrivande för en agenda för hållbar handel, som EU-kommissionen definierar som ”handel som säkerställer att ekonomisk utveckling går hand i hand med social rättvisa, respekt för mänskliga rättigheter, höga standarder för arbetsvillkor och höga miljöstandarder.” Det är både ett sätt att skapa en fördel för europeiska företag som redan arbetar utifrån höga europeiska standarder att bibehålla sin konkurrensfördel när handelsavtal sluts med andra länder där samma höga standarder kanske tidigare inte funnits och ett sätt att bidra till en hållbar utveckling och handel globalt.

Europaparlamentet antog 2010 en resolution om mänskliga rättigheter samt sociala och miljömässiga standarder i internationella handelsavtal. Det har haft stor påverkan på hur EU därefter arbetat in dessa politikområden i handelsavtal. Det första handelsavtalet som på allvar inkluderade hållbarhet genom ett särskilt kapitel blev EU–Sydkorea (2011), vars hållbarhetskapitel innehåller åtaganden om såväl miljö som arbetsrätt.

Vi vill att Sverige, genom EU-samarbetet och på egen hand, arbetar ännu hårdare för frihandel. Det är av avgörande betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft och ger samtidigt en möjlighet att förbättra miljö- och arbetsvillkor i andra länder. Vi vill att EU ska ställa strikta krav på miljöhänsyn och mänskliga rättigheter i sina frihandelsavtal, vilket kan göra stor skillnad hos våra handelspartners och sätta goda globala standarder som andra anammar för att kunna sälja sina produkter i EU.

EU har hittills inte velat koppla sanktioner till åtaganden i hållbarhetskapitlen. Här finns utrymme för att förbättra uppföljning och att säkerställa att de löften länderna ställer ut också följs. Det är också en fråga om frihandelns fortsatta legitimitet och människors acceptans. Vi vill därför att Sverige ska arbeta för att EU gör hållbarhetskapitlen i handelsavtal bindande. Det finns flera sätt att göra det på. Ett kan vara att skriva in möjligheten att suspendera ett avtal om en motpart bryter mot hållbarhetskapitlens åtaganden, ett annat sätt kan vara att ställa krav på internationella konventioner som måste ratificeras av motparten innan handelsavtalet träder i kraft. Det kan ske i form av tilläggsprotokoll men också på andra sätt.

Dock är det viktigt att komma ihåg att det går att arbeta med värdedrivna handel även utan bindande hållbarhetskapitel men att hållbarhetskapitel kan vara ett sätt att bistå det land man sluter avtal med att faktiskt genomföra viktiga reformer, inte minst vad gäller kapacitetsuppbyggnad och tidsplaner för att åstadkomma hållbarhetskapitlens mål.

Svenska och europeiska företag bör göra mer för att säkerställa att de och deras underleverantörer erbjuder goda arbetsvillkor och respekterar mänskliga rättigheter, även i delar av verksamheten som äger rum utanför EU. Detsamma gäller deras miljö- och klimatpåverkan. Centerpartiet vill därför att regeringen driver på för att EU-kommisionens förslag om att skapa ett regelverk för företagsansvar (så kallat due diligence) på

EU-nivå antas och att ett sådant regelverk är effektivt både för mänskliga rättigheter och för miljön och klimatet. När regelverket genomförs blir förutsättningarna för svenska företag desamma som för företag i andra EU-länder.

4.7 Strategisk autonomi genom diversifierade värdekedjor, inte protektionism

Konceptet strategisk autonomi, det vill säga att på olika sätt förhindra att Europa blir för beroende av andra länder när det kommer till vissa varor och tjänster, har diskuterats livligt de senaste åren och hamnat i ett nytt ljus i och med pandemin och Rysslands krig i Ukraina. För Centerpartiet är det viktigt att en europeisk strategisk autonomi inte bygger på att all tillverkning ska tas tillbaka till EU. Det är också viktigt att skilja på åtgärder för att bygga ett motståndskraftigt EU som står pall för kriser och åtgärder för att bygga handelsmurar för att ensidigt skydda europeisk industri från konkurrens. Det första är bra, inte det andra. I flera europeiska länder, inte minst Tyskland och Frankrike, drivs en allt mer aktiv industripolitik och ett önskat sökande efter nedvattnade konkurrensregler för att kunna pumpa in statliga pengar i så kallade European Champions. Det är viktigt att ett litet exportberoende land som Sverige fortsätter att arbeta emot en sådan utveckling, tillsammans med likasinnade frihandelsvänliga länder. Framtidens kriser kan komma i helt nya former och dyka upp var som helst i världen. Det är inte möjligt att stå helt förberedd inför varje oförutsedd kris och samtidigt ha en effektivt fungerande marknadsekonomi. Det allra säkraste sättet att trygga vår försörjning av diverse råvaror är att ha så diversifierade värdekedjor som möjligt. Det innebär att man säkerställer utbud av enskilda varor från flera olika aktörer. Slutligen är det viktigt att hjälpa svenska och europeiska företag att klara sig genom kriser, genom att skapa goda villkor så att marknaden kan göra sitt jobb.

5 Kina – en kommunistregim med globala maktambitioner

Kina är idag en stormakt, en strategisk maktspelare där det politiska styret sätter kommunistpartiets fortlevnad först av allt. En strategisk aktör som inte tar det internationella ansvar som kan förväntas av en stormakt, en aktör som i mångt och mycket står utanför och inte erkänner de internationella konventioner som gäller eller de internationella organisationer som ska upprätthålla dem. Istället underminerar Kina tillsammans med Ryssland den rådande internationella rättsordningen genom att negligera domslut som inte går dess väg och skapa sina egna strukturer där de värden vi står bakom, som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, inte längre gäller.

Under 2020 drev kommunistpartiet igenom en s.k. nationell säkerhetslag för Hongkong. Den visar tydligt regimens rädsla för människors frihet. Genom den har det blivit uppenbart att rättssystemet i Hongkong inte längre är fristående från kommunistpartiet. Kina har ensidigt upplöst den avtalade principen om ett land, två system, där Hongkong erkänns ha sitt eget legala system och sina gränser och där både mötesfrihet och yttrandefrihet är garanterade rättigheter. Istället för två system har vi nu ett system, kommunistpartiets. Därefter har vi sett hur demokratikämpar och studenter i Hongkong

fängslats och demokratiörelsen brutalt tystats. Men drömmen om frihet lever och Sverige måste tillsammans med likasinnade finna former för att stödja drömmen. Akademiens frihet har stängts ner; en juridikprofessor har avskedats av sitt universitet för sin roll i de fredliga paraplydemonstrationerna 2014. I augusti 2020 greps den ansvariga publicisten och ägaren för Apple Daily. Utifrån den nya svepande säkerhetslagen 2021 fängslades han och tidningen tvingades att upphöra. Parlamentariker och demokratiska oppositionsledare har gripits och förts till fängelse efter att, enligt kommunistpartiet, ha protesterat och anordnat olagliga sammankomster. Peking har nu utsett den tidigare säkerhetschefen John Lee till "sin nye" ledare i Hongkong.

Sverige måste visa demokratikämparna fortsatt stöd. Utifrån det som nu skett är det också uppenbart att det inte finns skäl att upprätthålla det avtal (Mutual legal assistance in criminal matters) som Sverige har med Hongkong. Rättsväsendet kan inte längre anses vara vare sig fritt eller rättssäkert. Ett antal andra länder har valt att avsluta sina liknande avtal med Hongkong och Sverige bör följa deras exempel. Centerpartiet motionerade om det redan hösten 2020 och fick med sig en majoritet i riksdagen för ställningstagandet, något regeringen inte gått riksdagen till mötes om. Det är dags för en ny regering att omsätta riksdagens vilja och nu nå resultat.

Därtill ser vi hur Kina nationellt hållit uppmot en miljon personer ur den muslimska minoritetsgruppen uigurer tillfångatagna i interneringsläger för att hjärntvättas och bli lydiga gentemot kommunistpartiet och Peking. Kina försöker med tvång förtrycka och utrota uigurnas egen identitet. Vi fördömer övergreppen och tvångsinterneringarna av uigurnas, vilket regeringen också tydligt behöver göra. Centerpartiets grundinställning sedan länge är att domstolar ska avgöra vad som är folkmord och inte enskilda partier eller parlament. I grunden är det denna process som måste följas. Kinas vetorätt i säkerhetsrådet och att ICC saknar jurisdiktion i Kina gör dock att möjligheten till fungerande rättsprocess nu saknas. Att få till en juridisk prövning måste alltid vara första prioritet och en väg som aldrig ska stängas. Eftersom möjligheterna till fungerande rättsprocess saknas anser Centerpartiet att en oberoende internationell granskning måste genomföras. Den granskningsrapport som FN:s höge kommissionär för mänskliga rättigheter presenterade samtidigt som hon avslutade sitt mandat ger ett underlag för fortsatt agerande från EU och FN. Detta trots att rapportens offentliggörande säger mycket om det tryck som Kina skapat kring och mot såväl att granskningen kom till som rapportens innehåll och att den blev offentlig. Utan att en sådan granskning kunde genomföras har det internationella samfundet enbart tillgång till erkända internationella organisationers rapporter gällande Xinjiang. Utifrån den FN-rapporten och andra erkända internationella organisationers rapporter måste en prövning mot folkrättskonventioner kunna göras för att säkerställa att länder inte har total frihet att agera i strid med internationella konventioner när inga andra vägar är möjliga. Inte minst har EU och Europaparlamentet en aktiv och viktig roll för att få till stånd en sådan internationell rättslig prövning. Centerpartiet och andra europeiska partier har där en direkt möjlighet att påverka och granska agerandet som en del av EU:s utrikespolitik. Tillsammans står EU-länderna starkare mot Kina.

Parallellt med detta måste regeringen, EU och det internationella samfundet i stort självfallet fortsätta att driva på för att brotten mot uigurer och andra minoriteter i Kina inte ska tystas ned. Målet måste vara att förföljelsen upphör och interneringslägren i Xinjiang stängs ner.

Den kinesiska aggressionen mot Taiwan fortsätter, bl.a. genom tydlig konflikteskalering i Sydkinesiska havet och kinesiska militära, diplomatiska och ekonomiska påtryckningar

mot Taiwan. Härvidlag är det viktigt att Kina måste respektera Unclos och skiljedomstolen i Haags beslut från 2016 att de kinesiska anspråken i Sydkinesiska havet, baserade på "historisk rätt", saknar laglig grund. Ett tydligt maktspråk från Kina att de inte respekterar den internationella rättsordningen. Sveriges relationer med Taiwan behöver fortsätta att utvecklas och vi vill att Sverige inrättar ett "House of Sweden" i Taiwan och breddar det bilaterala samarbetet till att omfatta fler områden. Riksdagen har tillkännagivit detta och en ny regering bör inrätta detta senast 2025. Därtill bör Sverige verka för att Taiwan släpps in i fler multilaterala organisationer; inte minst bör Taiwan bjudas in till de partsmöten som hålls under året. Frågan om ett särskilt handelsavtal måste nu föras upp i EU för att övervägas. Kinas nya lagstiftning som syftar till att straffa alla som har officiella kontakter med Taiwan eller argumenterar för att Taiwan skall delta i möten med t.ex. WHA och liknande.

Ett annat sätt för Kina att underminera gällande världsordning är deras systematiska negligering av WTO:s regelverk och deras nya Belt and Road Initiative, BRI, som är en del av Kinas ambition att forma det internationella systemet för att passa egna syften och stärka sitt globala inflytande. Kina har ett geopolitiskt intresse i att vara den dominanta makten 2050 och "koloniserar" i praktiken Afrika just nu. Vi ser att Kina, på ett sätt som bara använt mot Hongkong och Taiwan tidigare, nu aktivt driver informationspåverkan mot EU.

För oss är det förvisso viktigt att handel med Kina kan fortsätta, men WTO:s regler måste respekteras också av Kina för att undvika snedvriden konkurrens som drabbar både svenska och europeiska företag. Kinesiska uppköp av strategisk infrastruktur och samhällsviktiga företag kan få stor påverkan också i Europa och det svenska samhället. Vi ska vara medvetna om kommunistpartiets strategiska och globala intressen i våra relationer med Kina, inklusive vad kinesiska investeringar i exempelvis svensk samhällsviktig infrastruktur, svensk forskning och möjligen svenska mediehus kan betyda och få för konsekvenser på sikt, exempelvis för vårt lands handlingsfrihet. Även kinesiska företagsetableringar i strategiska områden måste granskas säkerhetspolitiskt. Lagstiftningen bör här breddas i sak eller dess tillämpning.

Kina har också de senaste åren visat betydande intresse i Arktisregionen och 2013 fick Kina observatörsstatus i Arktiska rådet. Men Kina är ingen arktisk stat, och Kina har endast sina egna globala maktintressen för ögonen. Vår åsikt är därför att deras observatörsstatus i Arktiska rådet bör omprövas och begränsas till närvaro vid några få, mindre arbetsgrupper på teknisk nivå.

6 Ett brett nordiskt samarbete

De täta relationerna och det nära samarbetet mellan de nordiska länderna är av mycket stor betydelse för Sverige och för Norden som helhet. Undersökningar visar att det folkliga stödet för samarbete mellan Nordens länder är oerhört starkt. En så stor tillit grannländer emellan är i en internationell kontext alls ingen självklarhet och den tilliten behöver vi värna, vårda och utveckla.

Det nordiska samarbete vi ser i dag inleddes formellt sett med bildandet av Nordiska rådet 1952. Tio år senare tydliggjordes samarbetsformerna genom antagandet av rådets "grundlag", Helsingforsavtalet, som fick sin nuvarande utformning vid en revidering 1995.

En jämförelsevis lång tid har nu passerat sedan Helsingforsavtalet senast reviderades och under den tiden har mycket hänt. Klimatfrågan befann sig på en helt annan nivå 1995. Omvärldsläget var ett helt annat. Teknikutvecklingen har sedan dess exploderat. Sedan den 7 mars 2024 är också alla Nordens länder medlemmar i Nato. Detta är bakgrunden till att en process inletts inom ramen för det nordiska samarbetet som syftar till att på nytt revidera och modernisera Helsingforsavtalet. I detta arbete kommer såväl Nordiska rådet som Nordiska ministerrådet att vara nyckelspelare. Centerpartiet menar att det är av stor vikt att regeringen tillsammans med Nordiska rådets svenska delegation spelar en aktiv roll i arbetet med att modernisera det mellan de nordiska länderna tecknade Helsingforsavtalet.

Syftet med moderniseringen av Helsingforsavtalet bör vara att stärka de nordiska ländernas samarbete ytterligare och att tydligare anpassa avtalet efter dagens utmaningar. Under 2024 kommer också Nordiska rådet att debattera och fatta beslut kring den rapport som den av rådet utsedda arbetsgruppen lämnat. De resultat man kommit fram till för tjänar en seriös diskussion. Vi förutsätter att de nordiska regeringarna utifrån detta fattar väl övervägda beslut om ett reviderat nordiskt avtal. I detta arbete bör Sveriges regering ta en aktiv del.

6.1 Ett Norden utan gränshinder

Nordens kanske största tillgång är den fria rörligheten och passfriheten. På senare år har vi sett hur denna utmanats gång på gång. Under senare år har gränserna mellan de nordiska länderna flera gånger och på flera håll varit så gott som stängda. Vi har också sett att nya gränshinder uppstått. Detta trots att gränshinder försvårar för människor i deras vardag, och trots att de har en tydlig negativ påverkan på våra företags möjligheter att utvecklas och verka på den nordiska marknaden. Enkelt uttryckt är det både dyrt och dumt med onödiga gränshinder.

Inom det nordiska samarbetet finns ett systematiskt arbete för att identifiera och avhjälpa olika typer av gränshinder. Årligen presenteras rapporter över befintliga gränshinder, nya gränshinder och vilka hinder som under året avhjälpes. Det är dock tydligt att mer behöver göras. Exempelvis behövs en tätare dialog när EU-regler implementeras. Detta eftersom flera exempel finns på hur gränshinder tillkommit på grund av brist på dialog de nordiska länderna emellan. Dessutom behöver den svenska regeringen tillsammans med övriga nordiska länders regeringar genom sitt samarbete i Nordiska ministerrådet säkerställa att arbetet med att avhjälpa gränshinder ges tillräcklig prioritet och resurser. Det behövs ett fördjupat samarbete för att motverka gränshinder inom Norden.

Coronapandemin innebar en av de allra största utmaningarna vi sett för den fria rörligheten i Norden. Vi vet att nya pandemier kommer att bryta ut, och vi ser redan i dag hur sjukdomar som innebär risker globalt sprids. Trots detta har relativt få åtgärder genomförts för att vi ställda inför en ny pandemi ska kunna undvika att gränserna återigen stängs eller att gränshinder gällande ersättningssystem och liknande försvårar livet för Nordens medborgare. Därför bör ett arbete inledas som syftar till en väl genomarbetad plan för hur Norden bättre kan hantera denna typ av kriser i framtiden.

Tätare transportsamarbete gynnar säkerheten och ekonomin. Under en följd av år har Sveriges och Finlands regeringar hållit emot och förhindrat inrättandet av ett nordiskt ministerråd för infrastruktur- och transportfrågor. Detta trots att Nordiska rådet i närmast

fullständig enighet rekommenderat att ett sådant ministerråd inrättas. Finlands regering har nu officiellt ändrat sin ståndpunkt. Sveriges regering bör skyndsamt göra detsamma.

Skälen för att inrätta ett ministerråd för infrastruktur och transporter är flera. Inte minst är det ett sätt att ytterligare underlätta för människor att fullt ut kunna dra nytta av den fria rörligheten inom Norden. Den moderna tekniken möjliggör dessutom en övergång till gemensamma biljettsystem inom kollektivtrafiken, något som bör vara en strävan. Vi vill också se ett ökat samarbete kring utbyggnad av kollektivtrafik i olika former, liksom sammanhållna järnvägsstråk. I linje med detta bör de nordiska länderna sträva efter att underlätta samplanering av infrastrukturprojekt som är av betydelse för gränsregioner och som underlättar rörligheten inom Norden. Det behövs former för ett tätare samarbete mellan nationella infrastrukturmyndigheter, liksom mellan kommuner och regioner över nationsgränserna.

Vidare bör Norden vara ledande när det gäller fossilfritt flyg. Flera av de nordiska länderna har redan höga ambitioner när det gäller fossilfritt resande och detta bör tas tillvara och utvecklas även med gemensamma ansträngningar.

Genom att Norden tillsammans kan förbättra förutsättningarna för transporter och resande i Norden lägger vi också grunden för en förbättrad konkurrenskraft. Det skapas bättre förutsättningar för näringslivet och för att fler jobb ska kunna skapas. Sammantaget gynnar det ekonomin i vart och ett av de nordiska länderna.

Ytterligare ett starkt vägande skäl till inrättandet av ett ministerråd för infrastruktur och transporter är säkerhetsläget och det faktum att hela Norden nu är med i Nato. Vi vet redan att Natomedlemskapet kommer att medföra att nya krav ställs på infrastrukturen för att exempelvis möjliggöra transporter av materiel eller militär personal. Det borde därför vara en självklarhet att det finns ett formellt samarbete på plats också på det här området.

6.2 Insatser för att stödja studenter i instabila länder

Det nordiska samarbetet varken kan eller bör enbart fästa avseende vid sina inre angelägenheter. I en tid då omvärldsläget är ytterst bekymmersamt måste också Norden vara en internationell röst för demokrati, öppenhet, frihet och mänskliga rättigheter. Tillsammans har vi mycket att bidra med på dessa områden.

Inom det nordiska samarbetet görs också internationella insatser som syftar till nordisk nytta genom att göra vår del av världen till en tryggare plats. Det finns en lång rad områden inom vilka Nordens länder tillsammans kan göra skillnad. Ett sådant handlar om att stödja studenter och forskare i instabila länder. I Norge finns vad som kallas för Students at risk. Det är ett program som införts i norska högsolor i samarbete mellan studentorganisationer och det norska utrikesdepartementet för att erbjuda studieplats i Norge för studenter som har uteslutits från sin läroanstalt på grund av sitt politiska engagemang. Centerpartiet har medverkat till att driva frågan om att detta arbete bör utvidgas i Norden och inte blott förbli en norsk företeelse. Än så länge har ministerrådets svar varit att man anser detta vara en nationell angelägenhet. Med dagens omvärldsläge är det svårt att dela den uppfattningen.

Rysslands krig i Ukraina påverkar vårt närområde och nordiska intressen på ett mycket konkret sätt. Till frågan hör också situationen för oppositionen i Ryssland, liksom i Belarus. De nordiska ländernas långvariga engagemang i Afghanistan kan också nämnas i sammanhanget, i synnerhet mot bakgrund av de senaste årens utveckling i landet. Detta

är några exempel. Att enbart hänvisa till att de insatser som görs i Norge är vällovliga räcker heller inte för att avvisa en gemensam nordisk insats på området. Vi kan uppnå betydande nordisk nytta genom ett samarbete i dessa frågor. Centerpartiet menar att den svenska regeringen aktivt bör arbeta för gemensamma nordiska insatser för att stödja studenter i instabila länder. Demokratisk utveckling i vårt närområde är en angelägenhet inte bara för de enskilda medlemsländerna utan också för Norden som helhet.

6.3 Världens mest integrerade och klimatsmarta region

Nordiska ministerrådets strategi inför 2030 innebär bland annat att man vill se Norden som världens mest integrerade och klimatsmarta region. Som ett led i visionsarbetet görs nu många satsningar för ett grönare Norden, och för en effektiv och ansvarsfull klimatpolitik. Det är bra och viktigt. Samtidigt måste såväl den svenska regeringen som Nordiska ministerrådet fullt ut ta ansvar också för visionens löften om den nordiska integrationen. Till det hör givetvis arbetet för att avhjälpa gränshinder och knyta våra arbetsmarknader än tätare samman. Men det handlar också om kultur- och utbildningsfrågor.

Möjligheten för ungdomar och studenter att röra sig fritt och förkovra sig inom Norden, liksom samarbetet kring kultur och språk och forskning, har länge varit helt centralt för det nordiska samarbetet. Det är när människor möts, lär sig och samtalar som banden stärks. Det är nordisk integration i praktiken.

6.4 Arktis

Arktis är tydligt påverkat av klimatförändringarna som leder till att allt fler länder visar intresse för området. Det handlar om forskning men även om utvinning av råvaror och om nya farleder som öppnas upp. Arktis är ju ett utomordentligt känsligt område för både människor som lever där och för djurlivet. Riskerna för ekosystemet måste tas på stort allvar. Arktiska rådet har bildats för att söka gemensamma lösningar mellan de arktiska staterna och har inneburit att avtal kunnat träffas för att minska riskerna med ökad mänsklig aktivitet i den arktiska miljön, inte minst havsmiljön. Frågan om reservat för områden med avgörande skyddsvärde kräver fortsatt arbete för att nå full legitimitet.

Arktis omfattar även Sverige och de viktiga norra delarna som har betydelse för gruvbrytning, inklusive av olika jordartsmetaller som är viktiga för den gröna omställningen och för vår strategiska autonomi i Sverige och EU. Det är viktigt att utveckling i Arktis eller ”High North” kan ske med nödvändig hänsyn till de speciella förutsättningarna.

Det nya säkerhetspolitiska läge som Rysslands folkrättsvidriga angreppskrig mot Ukraina skapat har inneburit att förutsättningarna för det tidigare Arktiska rådet helt förändrats. Ryssland kan inte längre ingå i rådet och det samtidigt som Ryssland som arktisk stat har stor påverkan på området. Frågan om Arktiska rådets framtid är föremål för översyn men det är viktigt att arbetet ges förutsättningar att fortsätta och stärkas med kvarvarande medlemsstater.

Arktis har tidigare betraktats som ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde men efter Rysslands angreppskrig mot Ukraina har spänningarna i Arktis växt och det är nu tveklöst så att Arktis har en mycket strategisk roll för vår och Natos säkerhet.

Förutsättningarna för Arktiska rådet och Sveriges arbete i arktisfrågor har förändrats betydligt sedan den dåvarande regeringen presenterade sin strategi i september 2020 med

konsekvenser för de sex tematiska områden som då angavs. Det är hög tid att regeringen nu förelägger riksdagen en ny strategi för den arktiska regionen.

7 Mellanöstern

Mellanöstern är volatil och utvecklingen i området har stora regionala och globala konsekvenser. Ständigt pågående stormakts- och regionalmaktskonflikter förstör samhällen med flyktingströmmar och stort lidande som följd. Vi ser förlorade möjligheter och livschanser för miljontals människor. Korruption ödelägger samhällen och göder maktmissbruk. Klimatförändringarna med torka och vattenbrist som följd innebär ytterligare risker för konflikt och mänskligt lidande. Konflikter som pågått i generationer fortsätter och utvecklas när fler länder ser strategiska fördelar med att agera i området.

Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter är påtaglig i de flesta länder i regionen. Utvecklingen i både Irak och Libanon går åt fel håll och de kan i det närmaste beskrivas som förlorade stater paralyserade av korruption, sekterism och etniska konflikter. I Iran ser vi ett tydligt exempel på att årtionden av förtryck av mänskliga fri- och rättigheter inte leder till utveckling och välbefinnande. Tvärtom har vi sett än en gång kvinnors modiga kamp för sin och iraniernas frihet. IS terror präglar fortsatt många samhällen. Kriget i Jemen fortsätter att skapa stort lidande med många andra länder involverade.

Saudiarabien under kronprins Mohammed bin Salman spelar en viktig roll i Jemen, men även för att lösa diplomatiska i regionen tillsammans med Gulfstater. Saudiarabien och andra söker nya allianser och allierade, nu som medlem i BRICS, och man har efter ett långt uppehåll nu återupptagit de diplomatiska förbindelserna med Iran.

Iran fortsätter att agera för att säkra en position som regional stormakt i Mellanöstern och agerar i många andra länder där de mest uppenbara är genom Hizbollah i Libanon, grupper i Irak och huthierna i Jemen. På så sätt försöker de säkra sina intressen samtidigt som de försöker underminera Israels och Saudiarabiens. Men det följer en given strategi, nämligen att möta och förebygga hot mot landets existens utomlands innan hoten når det iranska territoriet. Motsättningarna med Irak är alltjämt levande. Den iranska mullaregimens återupptagna arbete för att upparbeta uran och få tillgång till kärnvapen kan aldrig accepteras. De förhandlingar som hållits skulle kunna bryta denna utveckling men så har inte skett. Samtidigt har vi sett modiga flickor och kvinnor med risk för livet protestera mot regimens förtryck i Iran. Dom kastade sina slöjor och möttes av moralpolisen med våld. Det är dags för världen att reagera och för Sverige att arbeta för att EU terroriststämplar iranska revolutionära gardet samt inför sanktioner.

Efter första världskriget styrdes dåvarande Palestina som ett så kallat mandatområde av Storbritannien på uppdrag av Nationernas förbund. Efter FN:s bildande lämnades frågan dit och 1947 antog FN:s generalförsamling resolution 181 som gick ut på att Palestina skulle delas i en judisk och en palestinsk stat. Jerusalem skulle ställas under FN:s förvaltning. En resolution som inte godtogs av den arabiska befolkningen i området. Israel utropade sin stat 1948. Israel–Palestina-konflikten har pågått i olika faser och fortsätter att prägla generationer av israeler och palestinier. EU har sedan 2009 intagit en tydlig hållning med sikte på att uppnå en lösning som innebär två självständiga stater som lever i fred och säkerhet, inom säkra och erkända gränser. Detta har sin grund också i FN-resolutioner.

Sedan den brutala terrorattacken av terroriststämplade Hamas mot Israel den 7 oktober 2023 med massakrer på civila israeler och ungdomar från många länder och gisslantagande har kriget mellan Israel och Hamas rasat i Gaza. Israel har en självklar rätt att försvara sig mot Hamas m fl terrorangrepp. Men kriget i Gaza och försvaret måste ske med respekt för internationell rätt. Det stora antalet civila offer, inte minst så många barn som dödats, är inte en väg till hållbara lösningar på den bakomliggande konflikten. Hatet mot och rädslan för den andre växer och sprider sig i regionen. Valet senast i Jordanien visar ett exempel på detta. Iran som söker destabilisera regionen bidrar via proxykrafter tydligt till en växande konflikt i regionen. Den eskalerande konflikten/kriget mellan Israel och Hizbollah i Libanon måste ges en snar och diplomatisk lösning i enlighet med internationell och humanitär rätt. Folkrätten måste följas av alla.

Det krävs nu en vapenvila, frisläppande av alla i gisslan och en hållbar väg till två stater som kan stabilisera regionen och ge hårt drabbade människor ett hopp om ett slut på krig och konflikter. De förslag som förhandlas utifrån den plan som lagts fram av USA måste få stöd från såväl Sverige som EU och parter i regionen. Det krävs ett mer aktivt politiskt ansvar för att ”dagen efter” hålla liv i fredsprocessen för att göra den trovärdig. För att en lösning ska vara möjlig behöver man utgå från folkrätten. De avtal som ingåtts måste accepteras. Internationell rätt och ICC samt ICJ:s utslag måste följas. EU måste vara beredd att vid uppenbara brott mot detta vidta åtgärder som att till exempel pröva om förmånliga villkor ska pausas.

Qatar har en allt mer viktig roll i regionen och arbetar strategiskt för att ha goda relationer med många länder. De agerar aktivt tillsammans med andra för att förhandla om en fred i fråga om kriget i Gaza men agerar även mellanhand mellan omvärlden och talibanerna, som allierad med USA. De har skaffat sig en strategisk roll i området tillsammans med andra Gulfstater.

Turkiet har kommit på kollisionskurs med flera länder i regionen, inte minst Israel och Förenade Arabemiraten, men man har också haft ett primärt intresse i kriget i Syrien för att säkerställa att en kurdisk stat inte bildas. Turkiets bild av sig själv som en regional stormakt har också försämrat relationerna med tre europeiska Natoländer och ökat spänningarna i Medelhavet. Turkiets beslut att ansöka om medlemskap i BRICS visar att man avser att fortsätta sin balansgång mellan demokratier och autokratier.

Hur regionen utvecklas är oklart för närvarande, men många länder inom och utom regionen har ett intresse i den, inte sällan motstridiga sådana. Det gör situationen svåröverblickbar och utvecklingen mycket volatil.

För att svensk utrikespolitik ska kunna möta alla de svåra utmaningar som nu sker krävs en politisk samlad strategi för Mellanöstern. Det handlar då inte bara om en biståndsstrategi. En sådan strategi bör också innehålla åtgärder för att hantera all den desinformation om Sverige som felaktigt spridits om både socialtjänst och svensk polis och för hur bilden av Sverige kan stärkas och bli mer positiv.

8 Mänskliga rättigheter och FN

8.1 Mänskliga rättigheter

Som centerpartister vill vi att utrikespolitiken har ett liberalt angreppssätt där friheten från förtryck utgör utgångspunkten. Kvinnor är individer och med individens rättigheter som

utgångspunkt kan fokus för en liberal feministisk utrikespolitik med självklarhet ta sig an rätten till utbildning för flickor och pojkar, rätten till sin kropp och sin hälsa inklusive SRHR, rätten till ägande och självbestämmande och inte minst rätten till inflytande och makt i samhället. Med ett tydligare liberalt perspektiv och med en liberal feministisk utrikespolitik med individens rättigheter som utgångspunkt osynliggörs inte andra minoriteter, hbtqi-personer eller för den delen små pojkar.

Vi vill utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i bredden av sitt uppdrag. Enligt vårt sätt att se det så hade den förra regeringen en tendens att beskriva kvinnor och flickor som offer och inte som aktörer i sin egen kapacitet. Det är så långt ifrån en feministisk politik man kan komma. Kvinnor är individer med egen vilja och rätt, inte krockkuddar i en manlig värld. Detta måste synliggöras i en liberal feministisk utrikespolitik.

Med ett tydligare fokus på liberal feminism kommer också frågor kring kvinnors ekonomiska egenmakt högre upp på agendan. På samma sätt som den förra regeringen drivit att kvinnor ska vara med vid förhandlingsbordet vid fredsförhandlingar och vid uppbyggnaden efter en konflikt menar vi att det är viktigt att Sverige driver på för att Världsbanken och IMF säkerställer kvinnors fulla deltagande i olika investeringsprogram och infrastrukturprogram, inte minst i återuppbyggnaden av länder efter en konflikt.

I Sverige har så här långt en bred konsensus utvecklats om att jämställdhet mellan könen är någonting bra och att Sverige idag inte är helt jämställt. Den nya regeringen har alltså mycket positivt att utgå ifrån, som många partier varit med och drivit fram inom jämställdhetsområdet.

8.2 FN

FN:s deklaration om de universella mänskliga rättigheterna antogs för drygt 70 år sedan. Ändå är åtnjutandet av de universella fri- och rättigheterna ingen självklarhet runt om i världen idag, och det har heller aldrig varit det. Men det vi ser nu oroar eftersom vi ser en tillbakagång i demokratiska länder där rättsstatens principer och mänskliga rättigheter tidigare har varit en självklarhet, och vi ser hur själva konceptet ifrågasätts där länder som Ryssland och Kina försöker omdefiniera innehållet i ord och handling, även militärt, till att passa deras egna syften.

Vi är alla förlorare på att mänskliga rättigheter utmanas och internationella åtaganden ifrågasätts och omtolkas av politiska skäl. Allt fler auktoritära stater och politiska krafter hotar på nytt de landvinningar som uppnåtts. Inte minst gäller det demokratiska fri- och rättigheter samt olika minoriteters mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter är globala, odelbara och ömsesidigt förstärkande.

Centerpartiet anser att det är av yttersta vikt att fokusera på centrala utmaningar inom mänskliga rättigheter – politiska och religiösa friheter och opinionsfriheter, den demokratiska kulturen, minoriteters rättigheter och oberoende rättssystem. I detta arbete utgör Europakonventionen om mänskliga rättigheter en grundsten i Europa. Vi vill stärka det arbetet. Det internationella normsättande arbetet är viktigt och det behöver finnas tydliga och trovärdiga uppföljningsmekanismer och transparens för att bygga tilltro i de internationella institutioner som etablerats, ytterst Europadomstolen för mänskliga rättigheter på vår kontinent.

När hela rättighetsagendan undermineras, när Genèvekonventionen och andra konventioner ifrågasätts, då behöver diskussionen om upprätthållandet av de mänskliga rättig-

heterna också vitaliseras inom FN. Sverige bör därför kommande år initiera en diskussion om vikten av att mänskliga rättigheter upprätthålls i enlighet med hur de är definierade i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Arbetet behöver genomsyra all verksamhet och alla länder, inklusive de länder som är representerade i FN:s kommitté om mänskliga rättigheter.

Putins aggressiva krig mot Ukraina får inte gå obemärkt eller ostraffat förbi. De krigsbrott som begås i Ukraina är ett direkt resultat av att Putin aggressivt och folkrättsvidrigt startat ett krig mot Ukraina. Internationella samfundet bör därför, genom majoritetsbeslut i FN:s generalförsamling, skapa en särskild tribunal för aggressionsbrott i Ukraina. Detta för att säkerställa att straffrihet inte ska råda för de brott som genom kriget och under kriget begås av Ryssland i Ukraina.

8.3 Folkrätt och det internationella rättssystemet

För att brott mot mänskligheten och folkmord inte ska politiseras eller förminskas av politiska skäl är det viktigt att det finns förutsägbara processer som utgår från att en domstol ska pröva dessa brott. Politiken ska säkra lagstiftning och processer; en domstol ska döma.

Centerpartiets politik utgår från alla människors frihet och lika värde. De mänskliga rättigheterna omfattar varje person och begränsar staters makt över individen. Vi tar vår utgångspunkt i den enskilda människan, snarare än i systemen, när vi utarbetar vår politik. Därför är främjande och försvar av de mänskliga rättigheterna en kärnuppgift för oss och något som ska genomsyra all vår politik. De mänskliga rättigheterna omfattar dels de medborgerliga och politiska rättigheterna, dels de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Tillsammans utgör de en helhet som måste respekteras för att människor ska kunna utveckla sin fulla potential.

Idag ser vi allt mer hur den internationella rättsordning som utvecklats sedan andra världskriget för att upprätthålla folkrätten utmanas. Länder som Kina och Ryssland ifrågasätter folkrättens globala jurisdiktion och arbetar aktivt för att skapa en ny internationell rätt. För ett litet och öppet land som Sverige är det centralt att våra internationella regelverk står starka och legitima. Sverige måste därför agera för att stärka legitimiteten för folkrätten och dess instanser, ytterst Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen. Deras domslut ska inte behandlas selektivt utan respekteras. Om ett demokratiskt land som Sverige inte aktivt driver denna legitimitet, gör vi det enklare för auktoritära stater att öppet strunta i domstolarnas uttalanden.

8.4 Politiska fångar

Det är också vår mening att Sverige mer aktivt och tydligt behöver stödja ryska pro-demokratiska aktörer, personer och partier om möjligt i Ryssland men även i exil. Det måste finnas demokrater om Ryssland skall kunna utvecklas till en demokrati. Tyvärr går utvecklingen i Ryssland, Kina och Turkiet och på andra håll i världen åt helt fel håll för demokrati- och frihetskämpar. Politiska fängslanden blir allt vanligare.

I augusti 2020 förgiftades den ryska oppositionspolitikern Navalnyj på en resa från Sibirien till Moskva och han dog senare i fängelse efter en uppenbart politiskt motiverad dom. Oppositionspolitikern Vladimir Kara-Murza, som dessutom tidigare blivit förgiftad vid två tillfällen och delvis levit i exil, frigavs i en fångutväxling under 2024 efter att ha

dömts till 25 års fängelse för förräderi. Detsamma gäller oppositionspolitikern Ilja Jasjin, som dömdes till 8,5 år för att ha ”spridit falsk information” om armén. Därtill har Navalnyjs parti bannlysts och har svårt att verka i Ryssland idag, precis som många andra politiska partier och civilsamhällesorganisationer som klassats som ”foreign agents”. Därmed finns inga förutsättningar för att demokratiska, rättvisa och fria val ska kunna genomföras i Ryssland. Kreml och president Putin måste ta sitt ansvar. Straffrihet får inte råda, inte heller för hjärnorna bakom angreppen, även för de fångar som släppts fria. Detta måste få ett slut.

I Azerbajdzjan attackerades och godtyckligt fängslades dr Gubad Ibadoghlu, en erkänd nationalekonom och ”research fellow” på London School of Economics och politisk aktivist den 23 juli 2023. Han hålls tillfångatagen av regimen på falska grunder och av politiska skäl. Hans kontakt med familj och advokat är mycket begränsad. Här behöver regeringen också uppmärksamma och kräva av styret i Azerbajdzjan att dr Ibadoghlu släpps fri.

Flera svenskar sitter också fängslade utomlands, utan rättegång och av politiska skäl. I år har Dawit Isaak suttit fången i Eritrea utan rättegång i 23 år. Ansträngningar för att få honom fri genom ”tyst diplomati” har inte gett resultat. Den svenske medborgaren och publicisten Gui Minhai sitter alltså fängslad efter att ha kidnappats av den kinesiska regimen i Thailand. Han måste omedelbart släppas fri. I Iran sitter KI-forskaren Ahmadreza Djalali fängslad sedan många år.

I alla dessa fall är det tydligt att regeringen måste ändra strategi och göra mer för att Dawit Isaak, Gui Minhai och Ahmadreza Djalali omedelbart ska släppas fria. Regeringen behöver anstränga sig ytterligare för det. Vi måste stå upp för våra värden och den internationella rättsordning vi varit med och skapat.

Samtidigt ser vi hur auktoritära stater som Iran kidnappar och åtalar utländska medborgare i utpressningssyfte, för att frigöra egna medborgare i fängelser genom fångutväxling. Det är viktigt att uppmärksamma detta som ett systematiskt agerande och att hitta metoder för att säkra svenska medborgares frihet utan att medverka till att underminera den internationella rättsordningen och benåda personer dömda för exempelvis grova folkrättsbrott.

9 Nedrustning och icke-spridning

Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet. Sverige ska vara pådrivande för att reducera kärnvapenhotet och medverka till en balanserad nedrustning. Vi vill stärka de avtal och samarbeten som finns.

För oss är det viktigt att arbetet med nedrustning fortsätter. Vi kommer att fortsätta att arbeta för att upprätthålla och utveckla det globala icke-spridningsavtalet, NPT. Det handlar om att kärnvapenländer förbinder sig att inte sprida kärnvapentechnik till andra länder. Och länder som inte har kärnvapen lovar genom avtalet att själva inte utveckla sådana vapen. Dessutom går avtalet långsiktigt ut på att minska och – på sikt – avskaffa kärnvapen. Tyvärr ledde den senaste översynskonferensen av NPT i augusti 2022 inte till en gemensam slutsats. Rysslands krig mot Ukraina, hot om kärnvapenanvändning samt angreppet på kärnkraftverket Zaporizjzja skapade stora meningsskiljaktigheter. Ryssland lade slutligen in sitt veto mot slutsatserna. Men det får inte innebära att vi ger upp. När NPT ses över 2026 vill vi gärna att nya krav tillkommer för att höja trösklarna för användning av kärnvapen. Tilltron behöver stärkas för de nedrustningsavtal som ännu

finns kvar. Det finns några få nedrustningsavtal – och förtroendeskapande nedrustnings-samarbeten – som fortfarande fungerar. Vi ska inte göra något som riskerar dessa. Snarare måste det arbetet stärkas. Vi vill arbeta för att provstoppsavtalet nu träder i kraft.

Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet, också efter inträdet i Nato. Det är många Natoländer som är tydliga i arbetet mot kärnvapen och Sverige bör samarbeta med dessa länder för att föra nedrustningssamarbetet framåt. Sverige skall inte underteckna FN:s konvention om kärnvapenförbud och inte heller bli en observatörsstat. Sverige bör dock tillsammans med likasinnade pröva om en tillfällig närvaro från tid till annan kan gynna nedrustningsarbetet via NPT.

10 Internationella insatser

Sverige har under många år deltagit i internationella insatser under FN-, Nato- och EU-flagg, alltid med FN-mandat i grunden. Även om deltagandet är lägre och antalet insatser färre nu jämfört med för några år sedan är de insatser som Sverige deltar i viktiga och gör skillnad i de länder där vi deltar. Det är alltså viktigt att Sverige deltar där och om vi kan göra skillnad. Den nationella försvarsplaneringen måste säkra att vi också kan ta vårt internationella ansvar, inte minst efter Natoanslutningen. Sverige ska fortsatt kunna och vilja delta i internationella insatser under Nato-, EU- och FN-flagg.

11 Internationell klimatpolitik

Klimatet känner inga nationsgränser och effektiva svar på de utmaningar vi står inför behöver därför vara internationella. Det krävs ett starkt globalt klimatarbete och när andra länder vacklar behöver Sveriges och EU:s röst vara tydlig. Genom att i praktiken visa att ekonomisk tillväxt och utsläppsminskningar går att förena samtidigt som vi skapar jobb kan Sverige och EU visa ledarskap internationellt. Eftersom Sveriges utsläpp är små i ett globalt perspektiv är det viktigt att vara pådrivande regionalt, i EU och internationellt.

För att nå målen i Parisavtalet krävs en snabbare minskning av utsläppen än vad vi ser idag och mer kraftfulla åtgärder. Målen i Parisavtalet kommer inte att nås med nuvarande politik. Samtidigt som dystra budskap är återkommande återstår ett litet hopp; vi kan fortfarande vända utvecklingen. Det kräver resolut handling. För Centerpartiet är det en självklarhet att alla utsläpp ska bära sina kostnader genom att de omfattas antingen av ett koldioxidpris eller av ett handelssystem för utsläppsrätter. Vi vill att Sverige ska vara föregångare i EU och att EU ska vara en föregångare i världen genom att anta ambitiösa och modiga utsläppsminskningmål. Vi vill också se att Sverige och EU utövar en vass klimatdiplomati som förmår skärpa andra länders klimatmål och politik och bidra med goda exempel utifrån våra erfarenheter.

Vi vill även se ett klimatlås på EU:s budget, likt det så kallade demokratilåset. Ett klimatlås behövs för att säkerställa att medlemsländer fullföljer sina klimatåtaganden. I praktiken innebär det att om ett medlemsland inte vidtar tillräckliga klimatåtgärder så bör de inte heller få ta del av det EU-stöd som de annars skulle haft rätt till. Det ska kosta att släppa ut. I alla delar av världen uppstår negativa effekter i klimatförändringarnas spår: svältkatastrofer till följd av långdragen torka, människor som tvingas lämna sina

hem på grund av havsnivåhöjningar och extrem nederbörd som får kostsamma konsekvenser. I de länder där människor i hög grad är beroende av naturresurser för sin försörjningsförmåga har klimatförändringarna som störst negativ påverkan. Förutom utsläppsminskningar krävs att samhällen klimatanpassas. Det är ett sätt att mildra konsekvenserna av naturkatastrofer, och ju mildare konsekvenserna blir, desto mindre humanitärt bistånd kommer att behövas och i förlängningen också mindre utvecklingsbistånd. Samhällen som drabbas av klimatkatastrofer drabbas också av ökade konflikt-risker och förlorar ofta många steg på utvecklingsstegen, vilket också göder nya konflikter. Genom att satsa på klimatanpassning kan konflikter förebyggas.

I takt med att klimatförändringarna och miljökatastrofer ökar, skapar dessa också ett hot mot våra mänskliga rättigheter. Centerpartiet vill därför att Sverige agerar för en revidering av Romstadgan för att möjliggöra att länder, ledare och personer som bryter mot internationell rätt genom att med berättad mod ha orsakat miljöskada i katastrofal skala ska kunna åtalas enligt brottsrubriceringen ekocid och ställas inför rätta enligt internationell rätt.

I många fall har klimatförändringarnas följder större negativ påverkan på kvinnor än män. Därtill leder ojämnt deltagande i beslutsprocesser ofta till att kvinnor utesluts från viktiga bestämmelser som har stor påverkan på deras liv. Centerpartiet ser kvinnors roll som otroligt viktig i kampen mot klimatförändringarna. Vi vill därför stärka kvinnligt entreprenörskap och äganderätt, samtidigt som vi vill se jämlikt deltagande i beslutsprocesser. Arbetet mot klimatförändringarna, såväl nationellt som internationellt, ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.

Kerstin Lundgren (C)

Anna Lasses (C)

Ulrika Liljeberg (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Mikael Larsson (C)

Malin Björk (C)